

VÝZVA K PŘEDLOŽENÍ FAKTICKÝCH PODKLADŮ PRO INICIATIVU (bez posouzení dopadů)

NÁZEV INICIATIVY	Ženy ve výzkumu, inovacích a startupech – akční plán
PŘÍSLUŠNÉ GŘ – ODPOVĚDNÉ ODDĚLENÍ	Příslušné GŘ / oddělení: RTD.D4.001
PRAVDĚPODOBNÝ INICIATIVY	DRUH Sdělení Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů
PŘEDBĚŽNÝ HARMONOGRAM	2. čtvrtletí 2026
DALŠÍ INFORMACE	Genderová rovnost ve výzkumu a inovacích Akční plán pro ženy ve výzkumu, inovacích a startupech

A. Politické souvislosti, vymezení problému a kontrola subsidiarity

Politické souvislosti

Komisařka Zacharievová oznámila během slyšení v Evropském parlamentu v listopadu 2024 akční plán Evropské unie pro ženy ve výzkumu, inovacích a startupech. Jeho cílem je, aby se EU do roku 2030 stala pro ženy působící v těchto oblastech nejatraktivnějším místem na světě. Záměr plánu je v souladu s poselstvím předsedkyně von der Leyenové, jež zaznělo v jejím projevu o stavu Unie v roce 2025, v němž zdůraznila, že „věda nemá pas, gender, etnickou příslušnost ani politické zabarvení. Je jedním z nejcennějších globálních statků.“ Tento akční plán se bude zabývat potřebou plně využít potenciál rozmanitých talentů v EU, jež jsou zásadní hnací silou udržitelné konkurenceschopnosti EU. Jeho působnost rovněž posílí průřezový přístup k genderové rovnosti ve výzkumu a inovacích. V návaznosti na Evropský výzkumný prostor a rámcové programy EU pro financování výzkumu a inovací vytvoří synergie se Strategií EU pro startupy a scaleupy, s připravovanou strategií pro rovnost žen a mužů na období 2026–2030 a aktem o Evropském výzkumném prostoru, aby se podpořila genderová rovnost ve výzkumu, inovacích a podnikání.

Problém, který má iniciativa řešit

EU dosáhla při prosazování genderové rovnosti ve výzkumu a inovacích významného pokroku. V době, kdy konkurenceschopnost, bezpečnost a technologická suverenita EU stále více závisí na její inovační kapacitě, však přetrvávající genderové rozdíly nadále omezují plnou mobilizaci talentů a inovačního potenciálu. Na základě dosavadních úspěchů je třeba přijmout další opatření, která zajistí, že všichni budou mít stejné příležitosti přispívat a prosperovat, a zároveň uvolní plný potenciál různých talentů a perspektiv k zajišťování inovativních a vysoce kvalitních řešení, která posílí schopnost EU inovovat a stát se lídrem v měnícím se světě.

- Genderové rozdíly a nedostatek dovedností ve výzkumu a inovacích:** Podíl žen v různých oblastech vykazuje značné rozdíly. Ženy tvoří více než 60 % absolventů doktorského studia v oblasti vzdělávání, ale pouze kolem 40 % nebo méně v oblastech, jako jsou informační a komunikační technologie, strojírenství, výroba a stavebnictví. Z hlediska profesí je mezi ženami 3,4 % vědců a inženýrů, zatímco mezi muži 5 %. Podobně ženy představují pouze 22 % výzkumných pracovníků v podnikatelském a ekonomickém sektoru, který zaměstnává 57 % všech výzkumných pracovníků v EU ([She Figures 2024](#)). Pokud jde o vedoucí pozice, ženy jsou mezi vedoucími institucí zastoupeny nedostatečně – tvoří pouhých 26 % ([She Figures 2024](#)). Představují pouze 34 % z celkového počtu členů představenstev největších společností kotovaných na burze na úrovni EU ([Portál pro monitorování Strategie pro rovnost žen a mužů](#)).
- Nedostatečné zastoupení žen, pokud jde o účast v inovačních ekosystémech a jejich řízení:** Role žen v inovacích stagnuje, pouze 9 % patentových přihlášek podávají ženy ([She Figures 2024](#)). Startupy vedené ženami se potýkají s překážkami při získávání finančních prostředků v počáteční fázi a při rozvoji podniků kvůli omezenému přístupu k investičním sítím a rozhodování ([Strategie EU pro startupy a scaleupy 2025](#)). Například týmy, které zakládají pouze ženy, získávají jen 2 % investic rizikového kapitálu v EU. Také smíšené zakládající týmy získávají pouze 15 %.

- **Sexuální obtěžování a psychické násilí v prostředí výzkumu a inovací:** V celé populaci se téměř každá třetí žena během svého života setkala se sexuálním obtěžováním na pracovišti, přičemž 18 % žen se s ním setkala vícekrát ([Průzkum EU \(Eurostat/EIGE/FRA, 2024\)](#)). Průzkum na více než 45 univerzitách z 15 zemí ukázal, že téměř dvě třetiny akademických pracovníků a studentů zažily genderově podmíněné násilí, 57 % se setkala s psychickým násilím a 31 % se sexuálním obtěžováním ([Projekt financovaný EU \(UniSAFE, 2024\)](#)).

Tyto překážky v konečném důsledku vedou k výraznému úbytku talentů, nápadů a inovací, což brání rozvoji výzkumu, inovací, konkurenceschopnosti a společenského pokroku.

Základ pro opatření na úrovni EU (právní základ a kontrola subsidiarity)

Právní základ

Smlouva o Evropské unii (SEU) a Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU) (2016/C 202/01). Zejména **článek 181 SFEU**.

Praktická potřeba opatření na úrovni EU

Výzkum je oblastí politiky, která spadá do sdílené pravomoci členských států a EU. Akční plán pro ženy ve výzkumu, inovacích a startupech bude respektovat zásadu subsidiarity, neboť se zaměří na problémy, které přesahují hranice jednotlivých států, tedy na problémy, které jednotlivé členské státy nebo dvoustranná partnerství nemohou účinně řešit bez opatření na úrovni EU. Rozvoj Evropského výzkumného prostoru znamená vytvoření prostředí, v němž se mohou výzkumní pracovníci i znalosti volně pohybovat po celé EU. To zahrnuje mimo jiné řešení nedostatečného zastoupení žen ve výzkumu a inovacích. Vytváření inkluzivnějšího systému výzkumu a inovací musí jít ruku v ruce s reformami vnitrostátních výzkumných systémů, aby opatření EU byla přiměřená a přidávala hodnotu úsilí členských států.

B. Čeho má iniciativa dosáhnout a jakým způsobem

Evropská komise navrhne opatření, která mohou sahát od podpory provádění a prosazování stávajících právních předpisů EU v oblasti výzkumu a inovací přes politická opatření, osvětové kampaně a finanční podporu až po shromažďování a šíření údajů o genderové rovnosti.

Nedávné přijetí sdělení o [Unii dovedností](#) a [Plánu pro práva žen](#) zdůrazňuje význam genderové rovnosti při podpoře konkurenceschopnosti a soudržné společnosti. Tento akční plán se bude zabývat přetrvávajícími problémy při dosahování genderové rovnosti tím, že navrhne opatření ke zlepšení pracovních podmínek a perspektiv kariérního rozvoje žen ve výzkumu, inovacích a startupech.

Bude doplňovat [iniciativu Zvolte si Evropu](#), která prezentuje vynikající podmínky pro výzkum v Evropě, vysokou kvalitu života a silný závazek k rozmanitosti a inkluzi, neboť jeho cílem je vytvořit z EU do roku 2030 nejatraktivnější místo na světě pro ženy působící v oblasti výzkumu a inovací. Za tímto účelem se bude soustředit nejen na získávání a udržení nejlepších talentů, ale také na neustálé zlepšování pracovních podmínek, aby se ženám v jejich kariéře dařilo a aby mohly naplno rozvinout svůj potenciál.

Zaměří se zejména na:

- **podporu strukturálních změn s cílem zajistit bezpečné a inkluzivní prostředí pro výzkum a inovace;**
- **posílení postavení výzkumných pracovníků a inovátorů s cílem prosazovat genderovou rovnost při volbě povolání, kariérním postupu a dlouhodobém rozvoji;**
- **navržení odvětvového přístupu k odstranění genderových rozdílů v oborech přírodních věd, technologií, inženýrství a matematiky (STEM) a v inovačním ekosystému.**

Akční plán bude odvětví výzkumu a inovací podporovat při provádění specifických směrnic EU, jako jsou např. směrnice o [transparentnosti odměňování \(směrnice \(EU\) 2023/970\)](#) a směrnice [o potírání násilí na ženách a domácího násilí \(směrnice \(EU\) 2024/1385\)](#), nebo jiných právních předpisů týkajících se zajištění rovného zacházení a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Bude rovněž vycházet ze stávajících úspěchů politik EU v oblasti výzkumu a inovací, [jako je zavedení kritéria způsobilosti Plánu pro rovnost žen a mužů v rámci programu Horizont Evropa](#), které se vztahuje i na přidružené země programu Horizont Evropa.

Pravděpodobné dopady

Očekává se, že akční plán bude mít pozitivní dopad na podporu genderové rovnosti v EU, neboť se zaměří na zvýšení účasti žen v odvětví výzkumu a inovací a pomůže tomuto odvětví vytvořit inkluzivnější prostředí.

Intersekcionalita, tedy kombinace genderu s dalšími osobními charakteristikami nebo identitami, a způsob, jakým tyto průniky přispívají k jedinečným zkušenostem s diskriminací, bude průřezovým principem při vypracovávání tohoto akčního plánu, který by mohl zahrnovat také konkrétní opatření k řešení a zmírnění různých forem diskriminace.

Tento akční plán pomůže vytvořit rovnější podmínky, v nichž se jednotlivci budou moci informovaně rozhodovat o své kariéře a využívat svůj talent v bezpečném a inkluzivním prostředí. Bude se zabývat všudypřítomným problémem genderově podmíněného násilí, včetně sexuálního obtěžování, které může mít ničivý dopad na kariéru a životní pohodu.

Pomůže také odstraňovat překážky, které ženám brání plně rozvinout svůj potenciál, včetně genderových stereotypů při výběru povolání, které je často odrazují od kariéry v oborech STEM. Ekonomické důsledky mohou být dalekosáhlé: [studie vedená Evropským institutem pro rovnost žen a mužů](#) naznačuje, že odstranění genderových rozdílů v oborech STEM by mohlo do roku 2050 zvýšit HDP na obyvatele EU o 2,2–3,0 %, což by znamenalo finanční zisk ve výši 610–820 miliard EUR. Akční plán doplní a podpoří současné úsilí Evropského inovačního a technologického institutu o zvýšení účasti žen a nedostatečně zastoupených skupin na podnikatelském vzdělávání, zakládání podniků a kariéře založené na inovacích.

Plán rovněž podpoří inkluzivní výsledky výzkumu a inovací tím, že výrazněji začlení genderový rozměr do obsahu výzkumu a inovací, a to jeho zakotvením do návrhu, provádění a šíření výzkumu, což v konečném důsledku povede k účinnějším a relevantnějším řešením, která budou přínosná pro všechny a poskytnou nové tržní příležitosti. Podpoří také dostupnost údajů pro lepší informovanost při tvorbě politik.

Cíle udržitelného rozvoje, k jejichž dosažení iniciativa přispěje, jsou: zdraví a kvalitní život; kvalitní vzdělání; rovnost mužů a žen; důstojná práce a ekonomický růst; průmysl, inovace a infrastruktura a méně nerovností.

Budoucí monitorování

Komise bude sledovat provádění opatření uvedených v akčním plánu pro ženy ve výzkumu, inovacích a startupech na základě těchto zdrojů údajů:

- [roční index rovnosti žen a mužů, který zveřejňuje Evropský institut pro rovnost žen a mužů](#);
- [zpráva Evropské komise She Figures, která je zveřejňována každé tři roky](#);
- [monitorování rámcového programu pro výzkum a inovace](#), jež sleduje údaje týkající se genderu, například vyvážené zastoupení žen a mužů v hodnotících komisích, v odborných skupinách a ve vedoucích funkcích v projektech financovaných EU a mezi výzkumnými pracovníky;
- [každoroční sledování příspěvku rozpočtu EU ke genderové rovnosti](#) prostřednictvím metodiky Komise pro sledování výdajů na genderovou rovnost, aby bylo možné posoudit začlenění genderového rozměru do výzkumných projektů.

Komise rovněž spolupracuje s podskupinou fóra Evropského výzkumného prostoru pro inkluzivní genderovou rovnost na vývoji rámců EU a vnitrostátních rámců pro monitorování a hodnocení. Komise bude vést otevřený dialog a konzultovat s osobami zapojenými do projektů financovaných EU, organizacemi občanské společnosti a dalšími zúčastněnými stranami, aby projednala provádění akčního plánu.

C. Zlepšování právní úpravy

Posouzení dopadů

Pro tento akční plán není třeba provádět posouzení dopadů. Veškeré následné iniciativy budou podléhat obvyklým požadavkům na zlepšování právní úpravy a v případě potřeby k nim bude přiloženo posouzení dopadů.

Konzultační strategie

Akční plán pro ženy ve výzkumu, inovacích a startupech bude založen na faktických podkladech a zpětné vazbě od zúčastněných stran ohledně jeho cílů a politických možností.

Plánované konzultace zahrnují následující činnosti:

- Výzva k předložení faktických podkladů dostupná na portálu Podělte se o svůj názor na tomto [odkazu](#), kde mohou zúčastněné strany předkládat své příspěvky (např. stanoviska) ve všech 24 úředních jazycích EU. Neplánuje se žádná specializovaná veřejná konzultace.
- Cílené konzultace se zúčastněnými stranami, včetně:
 - konzultace s členskými státy a zúčastněnými stranami prostřednictvím podskupiny fóra Evropského výzkumného prostoru pro inkluzivní genderovou rovnost,
 - cílené konzultace s členskými státy o potírání genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování v systému výzkumu a inovací a o jejich předcházení,
 - konzultace se společenstvím nositelů ceny EU pro zastávce rovnosti žen a mužů ve výzkumu a inovacích,

- konzultace s osobami zapojenými do projektů financovaných EU (Horizont Evropa a program financování Občané, rovnost, práva a hodnoty),
- konzultace s výborem Evropské rady pro inovace,
- konzultace s Evropským fórem pro startupy a scaleupy.

Komise vyzývá výzkumné pracovníky a akademické organizace s odbornými znalostmi v oblasti genderové rovnosti, aby předložili příslušné publikované a předběžně vytištěné vědecké výzkumy, analýzy a údaje.

Na konzultace bude upozorňováno prostřednictvím různých komunikačních kanálů, včetně ústřední stránky Komise pro veřejné konzultace a sociálních médií.

Komise by ráda získala odpovědi zejména k následujícím otázkám.

- Domníváte se, že ženy ve výzkumu, inovacích a startupech narážejí na specifické výzvy a překážky? Pokud ano, na jaké?
- Proč se podle vašeho názoru mladé dívky při volbě studia na vysoké škole nerozhodují pro kariéru v oborech STEM?
- S ohledem na výzkumy, které ukazují, že větší rozmanitost zvyšuje konkurenceschopnost, výkonnost a odolnost podniků, jak podle vašeho názoru nedostatečné zastoupení žen ve výzkumu, inovacích a startupech negativně ovlivňuje výsledky a konkurenceschopnost?
- Domníváte se, že z hlediska intersekcionálního přístupu existují ve výzkumu, inovacích a startupech specifické výzvy a překážky (např. rasové a etnické menšiny, osoby se zdravotním postižením, osoby LGBTIQ+ a různé věkové skupiny)? Existují konkrétní problémy nebo obavy týkající se akademické svobody, se kterými jste se jako výzkumný pracovník / výzkumná pracovnice setkal/a při své práci, zejména při začleňování genderového rozměru do své práce nebo při zaměření na genderová či ženská studia, a pokud ano, jak by se podle vašeho názoru daly řešit v kontextu této iniciativy?
- Jaké strukturální nebo provozní faktory v investičním ekosystému (jako je vyhledávání investičních příležitostí, postupy hloubkové kontroly, složení investičního výboru nebo dynamika sítě) nejvíce ovlivňují schopnost žen zakládajících podnik získat přístup k financování v rané fázi a při rozšiřování podniku a jak by je mohla EU pomoci řešit?
- Jaká konkrétní opatření by podle vás měla EU a/nebo její členské státy přijmout na podporu rovnosti, rozmanitosti a inkluze ve výzkumu, inovacích a startupech?
- Domníváte se, že by koordinovaná reakce EU mohla pomoci řešit genderově podmíněné násilí, včetně psychického a sexuálního obtěžování, v odvětví výzkumu a inovací? Pokud ano, jakou formu by tato reakce měla mít a jak by mohla přidat hodnotu k tomu, co již existuje?

Proč se konzultace koná?

Tato konzultace dává všem zúčastněným stranám příležitost podělit se o své názory, což Komisi umožní využít při přípravě nového akčního plánu pro ženy ve výzkumu, inovacích a startupech širokou škálu názorů a podnětů.

Cílová skupina

Konzultace je určena veřejnosti a celé řadě zúčastněných stran, jako jsou:

- vnitrostátní, regionální a místní orgány odpovědné za genderovou rovnost ve výzkumu a inovacích;
- všechny decentralizované a výkonné agentury EU;
- mezinárodní organizace;
- vzdělávací instituce, univerzity, výzkumné instituce a poskytovatelé odborné přípravy;
- akademičtí pracovníci a odborníci v oblasti genderové rovnosti, vzdělávání v oblasti přírodních věd, technologií, inženýrství, umění a matematiky (STE(A)M), genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování na pracovišti, rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem a genderového rozměru ve výzkumu a inovacích;
- zaměstnavatelé, obchodní organizace, startupy, společnosti rizikového a soukromého kapitálu;
- oborové asociace a sítě;
- investoři a správci kapitálu, včetně fondů rizikového kapitálu, sítě neformálních (tzv. andělských) investorů, fond Evropské rady pro inovace, zprostředkovatelé v rámci Programu InvestEU, Evropský investiční fond a Evropská investiční banka;
- organizace občanské společnosti působící v oblasti genderové rovnosti a výzkumu a inovací;
- organizace pracovníků a odbory;
- zakladatelky a spoluzakladatelky společností a ženy na vedoucích pozicích (výkonná ředitelka, technická ředitelka, bezpečnostní ředitelka nebo obdobné pozice) v organizacích provádějících výzkum a zaměřených na inovace;
- další jednotlivci, veřejné a soukromé zúčastněné strany se zájmem o specifické aspekty genderové rovnosti ve výzkumu a inovacích.

